ORDINEA ȘI SECURITATEA PUBLICĂ – NOȚIUNE ȘI ELEMENTE DEFINITORII

Ianuș ERHAN

CZU: 342.745:351.74/.76

Astăzi tot mai mult și în diferite contexte se vorbește despre „ordinea și securitatea publică”, fie în cel politic, social sau economic, aceste noțiuni sunt parte ale discursului diferiților actori. Ne-am propus o analiză științifică a acestora, pentru a elucida elementele definitorii, cât și caracteristici ce individualizează aceste noțiuni care cu toate că sunt apropiate, totuși sunt distincte.

Astfel, după părerea profesorului V. Guţuleac, ordinea publică este definită ca stare de „legalitate, de echilibru şi pace socială, prin care se asigură liniştea publică, securitatea persoanei, a colectivităţilor şi a bunurilor, sănătatea şi morala publică, care permite exercitarea drepturilor şi libertăţilor constituţionale, precum şi funcţionarea structurilor specifice statului de drept”[1, p.26].

Într-o altă interpretare, una de sinteză, ordinea publică este ansamblul de instituții și reguli destinate asigurării bunei funcționări a serviciilor publice ale țării, precum și raporturile de moralitate și securitate ale locuitorilor săi [2, p.130].

După cum observăm, cadrul instituțional susținut de cel legal sunt elemente definitorii în sensul celei de a doua definiții, iar starea de legalitate este rezultatul îmbinării și interacționării acestora, care decurge din asigurarea de către stat, prin intermediul autorităților împuternicite, doar conform prevederilor legale ale stării sus-menționate. În acest sens, instituția de bază menită să mențină, asigure și să restabilească ordinea publică este Poliția, iar mai nou, în baza reformelor și proceselor de dezvoltare instituțională demarate și Inspectoratul General de Carabinieri.

Într-o altă definiție, conform opiniei autorilor V. Balmuș și V. Muntean, „ordinea publică este o proprietate a sistemului social ce reprezintă un sistem de relații sociale care apar ca rezultat al respectării și executării normelor de drept și celor de alt gen, ce reglementează comportamentul uman în locurile publice în care se asigură securitatea personală și publică” [3, p.17].

După părerea autorilor Gh. Costachi și I. Iacub, „în statul de drept securitatea persoanei se bazează în principal pe ordinea de drept și ordinea publică pe care autoritățile statului sunt obligate să le asigure”[4, p. 77], iar la rândul său „ordinea publică implică măsuri de menținere, asigurare și restabilire a ordinii menite să asigure restabilirea echilibrului social, atunci când regulile de conduită au fost încălcate”[5, p.80-81].

Într-o altă opinie, cu care suntem de acord, ordinea publică presupune un ansamblu de reguli, care stabilesc comportamentul indivizilor în societate, reguli care rezidă atât în normele morale, teologice, obiceiuri, tradiții și în norme juridice, cât și în măsurile pe care societatea este în drept să le ia, prin organele sale abilitate,

împotriva indivizilor – atunci când aceste reguli de conduită socială nu sunt respectate [1, p.6].

Astfel, ordinea publică înglobează toate principiile și regulile de ordine socială și morală pe care legiuitorul le-a considerat esențiale pentru societate și care, din acest motiv, se impun respectului tuturor [6, p.259].

Pe de altă parte, conceptul de „ordine publică” este folosit în combinare cu noțiunea de securitate publică care exprimă sentimentul de liniște și încredere pe care îl conferă autoritățile statului pentru aplicarea măsurilor de menținere a ordinii și liniștii publice, a gradului de siguranță al persoanelor, colectivităților și bunurilor, precum și pentru realizarea parteneriatului dintre societatea civilă, organe de ordine, în scopul soluționării problemelor comunității, al apărării drepturilor, libertăților în interesele legale ale cetățenilor [5, p.181].

Ce ține de doctrina din Federația Rusă, cercetătorii au idei împărțite referitoare la aceste două concepte. Astfel, autorul rus A. Șlyapochnikov a propus să includă în sfera ordinii publice „toate relațiile sociale care decurg din respectarea regulilor de conviețuire, comunitare, morale, cât și legale [7, p.39]. U. Badmaev este de părerea că „Ordinea publică și siguranța publică apar ca concepte strâns legate, suprapuse, dar nu identice. Ele diferă prin natura relațiilor sociale, sursele din care provin actele ce încălcă normele legale, diferite mijloace de reglementare, cât și latura subiectivă a infracțiunilor și contravențiilor care atentează la raporturile stabilite în societate” [8, p. 73].

Suntem de acord cu abordarea ce vizează corelarea noțiunilor puse în discuție, și anume, că „securitatea publică” și „ordinea publică” sunt interdependente, dar nu coincid, deoarece sfera lor este constituită din relații sociale specifice. Conform opiniei lui Ya. Zdira, securitatea publică este „cea mai concentrată formă de exprimare a măsurilor de protecție ale statului în raport cu cea mai înaltă valoare socială – viața și sănătatea umană” [9, p.142-147], asigurând astfel protecția fizică a unei persoane și creând astfel baza existenței și realizarea altor interese sociale, legale etc.

În lipsa altor definiții, este evidentă încercarea de a determina acești termeni la nivelul actelor normative. Astfel, definiția în legislația națională este dată de Hotărârea de Guvern nr. 354/2017 prin care a fost aprobată Strategia naţională de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 [10], după cum vedem un document de politici, a cărui aplicabilitate a fost una temporală, implementarea fiind finalizată în 2020. Totodată, considerăm că cel mai corect ar fi fost stabilirea noțiunilor date la nivel de lege, după care ar urma descrierea elementelor în cadrul normativ subordonat legilor.

Astfel, ordinea publică constituie componenta ordinii de drept care exprimă starea de funcţionare eficace a instituţiilor statului de drept, de respectare a drepturilor și libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, a proprietății publice și private, asigurată prin ansamblul necesar de reglementări juridice, norme comportamentale, valori sociale și instituții specifice, inclusiv pentru restabilirea echilibrelor perturbate.

La rândul său, securitate publică este starea de încredere, pace și coeziune socia-

lă, lipsă de pericole şi ameninţări referitoare la viaţa, libertatea, bunăstarea și prosperitatea populaţiei și comunităţii, asigurată prin acţiuni specifice de către autorităţile abilitate.

Ce ține de sistemul de ordine și securitate publică, acesta este cadrul conceptual, de reglementare, organizatoric, funcţional și relaţional al ordinii și securităţii publice, precum și resursele alocate ordinii și securităţii publice.

După cum observăm, ambele definiții se referă la diferite elemente/componente: stare, legalitate, instituții, prevederi și reglementări, ordinea publică fiind procesul, iar scopul care urmează a fi atins în cadrul acestui proces, prin îmbinarea elementelor menționate, nu este altceva decât securitatea publică.

În România, conform Strategiei Naţionale de Ordine Publică 2010-2013, ,,ordinea publică este componenta securităţii naţionale, reprezentată de starea de legalitate, de echilibru şi de pace socială, corespunzătoare unui nivel socialmente acceptabil de respectare a normelor de drept şi de conduită civică, care permite exercitarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, precum şi funcţionarea structurilor specifice statului de drept şi se caracterizează prin credibilitatea instituţiilor, sănătatea şi morala publică, starea de normalitate în organizarea şi desfăşurarea vieţii politice, sociale şi economice, în concordanţă cu normele juridice, etice, morale, religioase şi de altă natură, general acceptate de societate”[11].

Un alt act normativ, Legea cu privire la activitatea Poliţiei şi statutul poliţistului, în art. 11 (Tipurile şi structura Poliţiei) prevede expres că Poliţia este constituită din Poliţia pentru combaterea criminalităţii şi Poliţia ordine publică, aceasta din urmă având sarcina de menţinere, asigurare și restabilire a ordinii și securităţii publice, asigurare a siguranţei persoanei, prevenire a infracţiunilor şi contravenţiilor, constatare a contravenţiilor și aplicare a sancţiunilor contravenţionale, potrivit legislaţiei [12].

Astfel, analiza literaturii juridice și a surselor normative ne-a permis să stabilim că, în ciuda distincțiilor pe care le-am subliniat mai sus, conceptele de „ordine publică” și „securitate publică” sunt strâns interconectate și interdependente. Esența acestei relații – ambele sunt menite să stabilească o ordine socială adecvată care să satisfacă nevoile cetățenilor și ale societății, iar încălcarea normelor va atrage răspunderea subiecților, cât și intervenția statutului.

Referințe:

1. GUŢULEAC, V. *Drept poliţienesc.* Chişinău, 2015.
2. BELECCIU, Ș., ANTOCI, A. *Protecția juridică a drepturilor omului în activitatea Poliției.* Suport de curs. Chișinău, 2019.
3. BALMUȘ, V., MUNTEAN, V. *Elemente de drept poliţienesc:* Manual. Chișinău: Tipogr. A.Ș.M., 2006.
4. COSTACHI, Gh., IACUB, I. Ordinea de drept și ordinea publică: fundamente ale securității persoanei în statul de drept. În: *Materialele Conferinței internaționale științifico-practice „Administrarea publică în domeniul asigurării ordinii de drept – una din sarcinile prioritare ale statului”,* ianuarie 2020, pp. 1-77.
5. NIȚĂ, N. *Managementul excelenței în instituțiile de ordine și siguranță publică.* Iași:

Tehnopress, 2013.
6. JUGASTRU, C. Considerații privind ordinea publică europeană. În: *Analele Institutului de Istorie „G. Barițiu”* din Cluj-Napoca. Seria „Humanistica”. Tom IX, 2011.
7. *Безопасность: теория, парадигма, концепции, культура*: Словарь-справочник. Автор-составит. проф. В.Ф. ПИЛИПЕНКО. Москва, 2005, с. 192.
8. МАНОХИН, В.М., АДУШКИН, Ю.С. *Российское административное право.* Саратов, 2003.
9. МОРОЗОВА, Ю.Г. Отказ в признании и приведении в исполнение иностранных судебных и арбитражных решений: основания публичного характера. В: *Вестник Высшего Арбитражного Суда Российской Федерации*. 2000, № 7, сс.142-147.
10. Hotărârea Guvernului nr. 354 din 31-05-2017 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 171-180 din 02.06.2017.
11. Hotărârea Guvernului nr. 779 din 23 septembrie 2015 pentru aprobarea Strategiei naţionale de ordine şi siguranţă publică 2015-2020. În: *Monitorul Oficial,* nr. 763 din 13 octombrie 2015. Data intrării în vigoare: 13.10.2015.
12. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, publicat la 01-03-2013. În: *Monitorul Oficial,* nr. 42-47, art. 145.

Comunicare elaborată în baza ***Proiectului instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului”*** *în cadrul Laboratorului de cercetare științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.*